

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Prieцelovej a členov senátu JUDr. Š. Šatku a JUDr. Zdenky Kohútovej, v právnej veci žalobcu: **JUDr. F. H.**, správca konkurznej podstaty B. s.r.o., J., Košice, zast. JUDr. Š. S., advokát,, Košice, proti žalovanému: **A.-T. s.r.o.**, Z., Banská Bystrica, zast. Mgr. Š. L., advokát, R., Banská Bystrica, **o určenie neúčinnosti započítania pohľadávok**, na odvolanie žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach, č. k. 12 Cbi/4/2004-103 zo dňa 21. apríla 2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 12 Cbi/4/2004-103 zo dňa 21. apríla 2008 **p o t v r d z u j e**.

Žalobca je povinný zaplatiť žalovanému na účet jeho právneho zástupcu trovy odvolacieho konania v sume 10 559,-- Sk.

O d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Košiciach žalobu zamietol. V odôvodnení sa konštatuje, že žalobca žalobou zo dňa 29. 03. 2004 žiadal, aby súd určil, že jednostranné započítanie žalovaného zo dňa 15. 04. 2002 voči pohľadávke spoločnosti B. s.r.o., J., Košice, zo zmluvy o spolupráci zo dňa 01. 06 .2000 v znení dodatkov je voči konkurzným veriteľom

úpadcu právne neúčinné. Žalovaný je povinný vrátiť do konkurznej podstaty sumu 1 000 000,-- Sk s 10,22 % úrokom z omeškania od 01. 01. 2002 do zaplatenia.

Súd z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že na majetok úpadcu B. s.r.o., J., Košice, bol vyhlásený konkurz dňa 03. 09. 2002 Krajským súdom v Košiciach pod sp. zn. 5 K 12/02. K započítaniu vzájomných pohľadávok medzi žalobcom a žalovaným došlo dňa 15. 04. 2002, ktoré bolo doručené žalobcovi 23. 04. 2002, t. j. pred vyhlásením konkurzu na majetok úpadcu. Formou zániku pohľadávok je aj započítanie, ktoré je v zákone upravené ako jednostranný úkon, a to v ust. § 580 OZ, a tiež ako dohoda o započítaní ako dvojstranný, prípadne viacstranný právny úkon upravený v § 581 ods. 3 OZ. Súd zistil, že v danom prípade nedošlo k uzavretiu dohody o započítaní, ale žalovaný započítanie svojich pohľadávok, ktoré nadobudol zmluvami o postúpení pohľadávok zo dňa 15. 04. 2002 od H. M., V. K., O. G., M. M., L. M., Z. M., M. L., P. L. na pohľadávku úpadcu, oznámil mu ako svoj jednostranný právny úkon. Jednalo sa o výkon práva žalovaným. Žalobca v žalobe sa odvoláva na ustanovenie § 15 ods. 1, 2 § 16 ods. 1, 4 ZKV a navrhuje určiť, že započítanie pohľadávok žalovaným s pohľadávkou úpadcu je voči konkurzným veriteľom úpadcu neúčinné. Konkurzný veriteľ alebo správca sa môže domáhať, aby súd určil, že dlžníkove právne úkony, ktoré podľa § 15 ods. 2 a § 6 ZKV ukracujú uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky konkurzného veriteľa, sú voči konkurzným veriteľom právne neúčinné. Toto právo má konkurzný veriteľ alebo správca aj vtedy, ak je nárok proti dlžníkovi z jeho odporovateľného právneho úkonu už vymáhateľný alebo už bol uspokojený (§ 15 ods. 1 ZKV). Vyhlásením konkurzu na majetok dlžníka B. s.r.o., J., Košice, sa týmto dňom z dlžníka stal úpadca. Z uvedeného vyplýva, že úkony, ktoré dlžník urobil do vyhlásenia konkurzu, pokiaľ ešte nebol úpadcom, sú zákonom označené ako úkony dlžníka. Započítanie pohľadávok, ktoré vykonal žalovaný voči dlžníkovi pred vyhlásením konkurzu podľa § 580 OZ formou jednostranného úkonu, nie je právnym úkonom úpadcu ako dlžníka, ale je právnym úkonom žalovaného. A preto podľa § 15 ZKV a nasl. je možné odporovať iba právnym úkonom úpadcu, ale nie právnym úkonom iných osôb.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti, súd preto žalobu v zmysle § 15 ZKV zamietol ako nedôvodnú. Pokiaľ sa týka ďalšieho nároku žalobcu, a to vrátenia do konkurznej podstaty sumu 1 000 000,-- Sk s príslušenstvom, súd aj v tejto časti žalobu zamietol z dôvodu, že súdom nebol uznaný právny titul neúčinnosti právneho úkonu jednostranného započítania

pohľadávok. O náhrade trov konania bolo rozhodnuté v súlade s ustanovením § 142 ods. 1 O. s. p.

Proti rozsudku podal žalobca odvolanie, ktoré odôvodňuje ustanovením § 205 ods. 2 písm. d/ a f/ O. s. p. Súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Súd sa striktne pridržiaval formalistického výkladu § 15 ZKV bez toho, aby zohľadnil účel a zmysel tohto zákona. Zároveň sa rozhodnutie súdu prvého stupňa podstatne odchyľilo od právneho názoru vysloveného Najvyšším súdom SR v obdobných prejednávanych veciach sp. zn. 6 Obo 274/2005 a 4 Obo 59/2006. Žalobca predovšetkým poukazuje na § 2 ods. 2 ZKV, podľa ktorého cieľom konkurzu je dosiahnuť pomerné uspokojenie veriteľov z dlžníkovho majetku. Žalovaný svojim konaním práve tento účel konkurzu obišiel a s tým, aby sa v právnom postavení veriteľa úpadcu obohatil, pretože jeho pohľadávky, ktoré nadobudol na základe zmlúv o postúpení pohľadávok, boli v dôsledku zrealizovaného započítania uspokojené v plnej výške na rozdiel od ostatných veriteľov úpadcu a v dôsledku započítania zmenšil konkurznú podstatu úpadcu o dlžnú sumu 1 000 000,-- Sk, ktorá mala byť použitá na uspokojenie pohľadávok nie len jeho samotného, ale všetkých veriteľov úpadcu. Žalovaný pôvodne nemal vlastnú pohľadávku spôsobilú na započítanie, ktorá by vyplývala z jeho obchodných vzťahov s úpadcom. Žalovaný nadobudol pohľadávky od desiatich vkladateľov, respektíve tichých spoločníkov v čase, keď už bolo evidentné, že úpadca nie je schopný tieto pohľadávky uspokojiť. Od samého začiatku sa jednalo o výkon práva v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku, a ktorý v dôsledku toho v zmysle § 265 OBZ nepožíva právnu ochranu. Za predčasné a nedostatočne odôvodnené považuje žalobca aj tvrdenie súdu prvého stupňa, že vzhľadom na nepreukázanie právneho titulu neúčinnosti právneho výkonu voči veriteľom úpadcu, nemohol súd posudzovať, či žalobcovi vzniklo právo na vrátenie žalovanej sumy 1 000 000,-- Sk z iného právneho dôvodu. Poukazuje na to, že súd nie je viazaný právnou kvalifikáciou uvádzanou účastníkmi, pretože právne posúdenie veci prináleží výlučne jemu samému. Súd bol povinný ex offio posúdiť otázku platnosti právneho úkonu, prípadne priznať žalobcovi právo na vrátenie žalovanej sumy podľa § 451 a nasl. OZ.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti, žalobca navrhuje, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že určí, že započítanie pohľadávok, ako je uvedené v pôvodnom žalobnom návrhu, je voči veriteľom úpadcu B.

s. r. o., Košice, právne neúčinné a uloží žalovanému povinnosť vrátiť do konkurznej podstaty sumu 1 000 000,-- Sk s príslušenstvom. Zároveň, ak Najvyšší súd Slovenskej republiky potvrdí rozsudok súdu prvého stupňa, žiada, aby v súlade s § 238 ods. 3 O. s. p. pripustil možnosť podania dovolania, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu. Zásadný význam rozhodnutia po právnej stránke spočíva najmä v tom, že Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojich rozhodnutiach už vyslovil názor, že takéto započítanie pohľadávok je právne neúčinné a zaviazal žalovaných k vráteniu nadobudnutého obohatenia do konkurznej podstaty.

Žalovaný sa písomne vyjadril k podanému odvolaniu a navrhol napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdiť. Poukazuje na to, že žalovaný započítal svoju pohľadávku voči B. s. r. o., Košice, štandardným spôsobom a v súlade so zákonom.

V zmysle § 15 ods. 2 ZKV, možno odporovať právnomu úkonu, ktorý urobil dlžník v posledných troch rokoch pred začatím konkurzu v úmysle ukrátiť svojho konkurzného veriteľa a tento úmysel musel byť druhej strane známy. Pre naplnenie tohto ustanovenia je teda podmienkou, nielenže ide o dlžníkov úkon, ale aj jeho úmysel ukrátiť konkurzného veriteľa a vedomosť tretej strany o tomto úmysle dlžníka.

V spornom prípade ani jedna z podmienok nie je naplnená. Žalobca v konečnom dôsledku sám potvrdzuje formálnu správnosť rozhodnutia, teda aj formálnu správnosť započítacieho prejavu žalovaného. Žalobca považuje napadnuté rozhodnutie z rôznych dôvodov za nespravodlivé. Žalobcovi neprislúcha dožadovať sa nepoctivosti nadobudnutia pohľadávky, pretože sa jedná o vzťah žalovaného a týchto osôb a právny vzťah medzi nimi môže byť napadnutý len samotnými účastníkmi tohto vzťahu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O. s. p.) prejednal vec podľa § 212 ods. 1 O. s. p. na pojednávaní v súlade s § 214 ods. 1 O. s. p., a dospel k záveru, že odvolaniu nie je možné vyhovieť.

Z obsahu spisu je zrejmé, že premetom odvolacieho konania je určenie právnej neúčinnosti právneho úkonu žalovaného - jednostranného započítania pohľadávok v sume 1 000 000,-- Sk zo dňa 15. 04. 2002, vlastníkom ktorých sa stal na základe zmluvy o postúpení pohľadávok zo dňa 15. 04. 2002 od H. M., V. K., O. G., M. M., L. M., Z. M., M. L. a P. L. (pôvodní veritelia žalobcu) a novým veriteľom dlžníka B. s.r.o., Košice. A zároveň,

aby bola žalovanému uložená povinnosť vrátiť do konkurznej podstaty sumu 1 000 000,-- Sk s 10,22 % úrokom z omeškania od 01. 01. 2002 do zaplatenia. Započítací prejav žalovaného smeroval voči pohľadávke žalobcu vyplývajúcej zo zmluvy o spolupráci uzavretej medzi A.-T. s.r.o., Banská Bystrica a B., Košice, zo dňa 01. 06. 2000 a jej dodatku č. 1 zo dňa 02. 01. 2001 a dodatku č. 2 zo dňa 1. marca 2001.

Podľa § 15 ods. 1 zák. č. 328/91 Zb. v znení neskorších zmien a doplnkov o konkurze a vyrovnaní(ďalej len ZKV), konkurzný veriteľ alebo správca sa môže domáhať, aby súd určil, že dlžníkove právne úkony podľa ods. 2 až 6, ak ukracujú uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky konkurzného veriteľa, sú voči konkurznému veriteľovi právne neúčinné. Toto právo má konkurzný veriteľ alebo správca aj vtedy, ak je nárok voči dlžníkovi z jeho odporovateľného právneho úkonu už vymáhateľný alebo, ak už bol uspokojený.

Odporovať možno právnomu úkonu, ktorý dlžník urobil v posledných troch rokoch pred začatím konkurzu v úmysle ukrať svojho konkurzného veriteľa, ak tento úmysel musel byť druhej strane známy (§ 15 ods. 2 ZKV).

Odporovať je možné len právnomu úkonu dlžníka. Dlžník musí byť vždy jednou stranou právneho úkonu alebo jedinou stranou, ak ide o jednostranný právny úkon.

Podľa § 16 ods. 2 ZKV, právo odporovať právnomu úkonu sa uplatňuje proti tomu, kto mal z odporovateľného právneho úkonu dlžníka prospech. Pasívne vecne legitimovaným subjektom pri dvojstranných právnych úkonoch je druhá zmluvná strana, t. z., ten, kto dohodol s dlžníkom právny úkon; ďalej ten, kto z odporovateľného právneho úkonu dlžníka získal prospech.

Ak veriteľ a dlžník majú vzájomné pohľadávky, ktorých plnenie je rovnakého druhu, zanikajú započítaním, pokiaľ sa vzájomne kryjú, ak niektorý z účastníkov urobí voči druhému prejav smerujúci k započítaniu. Zánik nastane okamihom, keď sa stretli pohľadávky spôsobilé na započítanie (§ 580 OZ). Zánik záväzku započítaním môže nastať jednostranným právnym úkonom (tzv. *compensatio necessaria*) alebo dohodou (tzv. *compensatio voluntaria*). Je nesporné, že právny úkon - jednostranný prejav započítania neurobil dlžník(úpadca), ale žalovaný. Tento prejav jednostranného započítania môže byť vykonaný aj proti vôli druhej strany, pokiaľ sú splnené zákonom stanovené podmienky na zánik záväzku započítaním vzájomných pohľadávok veriteľa a dlžníka.

Odporovateľnosti je možné domáhať sa až po vyhlásení konkurzu a predpokladom úspešnosti odporovateľnosti je:

- a) vykonanie niektorého právneho úkonu dlžníkom uvedených v § 15 ods. 2 až 6,
- b) týmto právnym úkonom dlžníka dôjde k ukráteniu pohľadávky konkurzného veriteľa
- c) pohľadávka konkurzného veriteľa, ku ktorej ukráteniu došlo, musí byť vymáhateľná.

Odporovateľnosť je možno uplatniť len vtedy, ak je právny úkon platný. Dôsledkom odporovateľnosti je len neúčinnosť právnych úkonov, nie ich platnosť. Právny úkon, ktorému veriteľ úspešne odporoval, ostáva naďalej platný a je neúčinný podľa OZ, len voči tomu veriteľovi, ktorý podal žalobu a podľa zákona o konkurze a vyrovnaní, len voči konkurzným veriteľom; voči ostatným veriteľom je právny úkon platný aj účinný.

Z obsahu spisu a doložených dôkazov je nesporné, že na žalobcu bol uznesením Krajského súdu v Košiciach dňa 03. 09. 2002 sp. zn. 5K 12/2002 vyhlásený konkurz. Týmto dňom sa stal z dlžníka úpadca. K započítaniu vzájomných pohľadávok zo strany žalovaného, nie úpadcu, došlo dňa 15. 04. 2002, t. j. ešte pred vyhlásením konkurzu, čo je v súlade v ustanovením § 14 ods. 1 písm. i/ ZKV.

Najvyšší súd SR ako súd odvolací sa stotožnil so záverom prvostupňového súdu, že v spornom prípade neboli splnené zákonom stanovené predpoklady úspešnosti odporovateľnosti právneho úkonu podľa § 15 ods. 2 až 6 ZKV a žalovaný nie je v zmysle § 16 ods. 2 ZKV pasívne vecne legitimovaný v predmetnom spore. Námietka žalobcu ohľadne spochybnenia platnosti právneho úkonu - jednostranného započítania pohľadávky je právne bezvýznamná pre úspešnosť odporovateľnosti právneho úkonu. Podľa platnej právnej úpravy, ako aj konštantnej judikatúry súdov Slovenskej republiky je možné účinne odporovať len platnému právnemu úkonu.

Žalobný návrh musí byť jasný a určitý a musí z neho vyplývať, čoho sa žalobca domáha (§ 79 ods1 O. s. p.). V občianskom súdnom konaní žalobca vymedzuje uplatnený nárok, a to nie len určením žalobného petitu, ale aj určením rozhodných skutočností, o ktoré svoje tvrdené právo opiera.

V danom prípade obsah žaloby smeroval k jednoznačnej právnej kvalifikácii uplatneného nároku podľa § 15 a § 16 ZKV (určenie neúčinnosti právneho úkonu), a preto námietka žalobcu ohľadne nezáväznosti právnej kvalifikácie účastníkom konania a povinnosti priznania uplatneného práva súdom z titulu určenia neplatnosti právneho úkonu a vrátenia žalovanej sumy podľa § 451 a nasl. OZ je právne nedôvodná. Nejedná sa v spornom prípade o zmenu právnej kvalifikácie, ale o zmenu žaloby, kde sa vyžaduje postup podľa § 95 O. s. p. Žalobca sa domáha iného práva na základe iného skutkového a právneho stavu, než uviedol v návrhu na začatie konania, a preto Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací napadnutý rozsudok ako vecne správny podľa § 219 O. s. p. potvrdil.

Odvolací súd návrhu žalobcu na pripustenie dovolania podľa § 238 ods. 3 O. s. p. nevyhovel. Nepripustil dovolanie, pretože nejde o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, v prípade nesplnenia zákonom stanovených predpokladov úspešnosti odporovateľnosti právneho úkonu. Vyslovený iný právny názor iného senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ohľadne právnej neúčinnosti započítacieho prejavu nie je právne záväzný pre toto konanie.

Odvolací súd o trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 a § 224 ods. 1 O. s. p. a úspešnému žalovanému priznal trovy odvolacieho konania v sume 10 559,-- Sk (dva úkony právnej pomoci po 1 465,-- Sk; dva krát paušálna náhrada po 190,-- Sk; strata času 2 790,-- Sk; cestovné náklady 3 722,-- Sk; DPH 19 % - 557,-- Sk podľa vyhlášky č. 655/ 2004 Z. z.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

V Bratislave 13. augusta 2008

**JUDr. Alena P r i e c e l o v á, v.r.
predsedníčka senátu**

Za správnosť vyhotovenia: M. B.